

הקדמת הרמב"ם חלק ב המשנה עד התלמוד וסמכותו

חיבור התלמודים ועניינם

כב. מחבר וזמן התלמוד בבלי

רבינא ורב אשי הם סוף חכמי תלמוד, ורב אשי הוא שחיבר התלמוד הבבלי
בארץ שנער, אחר שחיבר ר' יוחנן התלמוד הירושלמי בכמו מאה שנה:

כג. ענין התלמודים לפרש המשנה והעתקת השמועות

וענין שני התלמודין הוא (א) פירוש דברי המשנה וביאור עמוקותיה, (ב)
ודברים שנתחדשו בכל בית דין ובית דין מימות רבינו הקדוש ועד חיבור
התלמוד.

ומשני התלמודין, ומן התוספתא, ומספרא, ומספרי, ומן התוספתות, מכולם
יתבאר האסור והמותר, והטמא והטהור, והחייב והפטור, והכשר והפסול,
כמו שהעתיקו איש מפי איש מפי משה מסיני:

כד. תקנות ומנהגות שבתלמודים

גם יתבאר מהם דברים שגזרו חכמים ונביאים שבכל דור ודור לעשות סייג
לתורה, כמו ששמעו ממשה בפירוש **"ושמרתם את משמרת"** (ויקרא י"ח:ז'),
שאמר, **"עשו משמרת למשמרת"**.

וכן יתבאר מהם המנהגות והתקנות שהתקינו או שנהגו בכל דור ודור כמו
שראו בית דין של אותו הדור, לפי שאסור לסור מהם, שנאמר **"לא תסור"**
(מכל) [מן] הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (דברים י"ז, י"א):

וכן משפטים ודינים פלאים שלא קיבלו אותן ממשה, ודנו בהן בית דין הגדול של אותו הדור במידות שהתורה נדרשת בהן, ופסקו אותן הזקנים, וגמרו שהדין כך הוא.

הכל חיבר רב אשי בתלמוד, מימות משה ועד ימיו:

חיבורי מדרשי התורה

כו. מדרשים ומכילות שחוברו לפני התלמוד בבלי

וחיברו חכמי משנה חיבורין אחרים לפרש דברי התורה.

ר' הושעיה תלמידו של רבינו הקדוש חיבר ביאור ספר בראשית.

ור' ישמעאל פירש מאלה שמות עד סוף התורה והוא הנקרא מכלתא.

וכן ר' עקיבה חיבר מכלתא.

וחכמים אחרים אחריהם חיברו מדרשות, והכל חובר קודם התלמוד הבבלי:

חתימת התלמוד

כז. רבינא ורב אשי סוף המעתיקים והגוזרים

נמצא רבינא ורב אשי וחבריהם סוף גדולי חכמי ישראל המעתיקים תורה שבעל פה. ושגזרו גזירות והתקינו תקנות והנהיגו מנהגות, ופשטו גזירותם ותקנותם ומנהגותם בכל ישראל בכל מקומות מושבותיהם:

מחתימת התלמוד ועד זמן רבינו

דורות שאחר חתימת התלמוד

כת. התגברות הפיזור אחר בית דין רב אשי

ואחר בית דינו של רב אשי, שחיבר התלמוד בימי בנו וגמרו, נתפזרו ישראל בכל הארצות פיזור יתר, והגיעו לקצוות ולאיים הרחוקים, ורבת קטטה בעולם, ונשתבשו הדרכים בגייסות, ונתמעט תלמוד תורה, ולא נתכנסו ישראל ללמוד בישיבותיהם אלפים ורבבות כמו שהיו מקודם:

כט. יחידים עוסקים בתורה

אלא מתקבצים יחידים, השרידים אשר י"י קורא (יזאל ג ה), בכל עיר ועיר ובכל מדינה ומדינה (אסתר ת יז), ועוסקים בתורה ומבינים בחיבורי החכמים כולם, ויודעים מהם דרך המשפט היאך הוא:

ההבדל בין גזירות והנהגות התלמוד לגזירות שאחריו
ל. תקנות בתי הדין שאחר התלמוד לא פשטו בכל ישראל

וכל בית דין שעמד אחר התלמוד בכל מדינה ומדינה, וגזר או התקין או הנהיג לבני מדינתו או לבני מדינות - לא פשטו מעשיו בכל ישראל, מפני רוחק מושבותיהם ושיבוש הדרכים, והיות בית דין של אותה המדינה יחידים, ובית דין הגדול של שבעים בטל מכמה שנים קודם חיבור התלמוד:

לא. אין כופים ממדינה למדינה ואין שומעים אלא למי שהדעת נוטה לדבריו

לפיכך אין כופין אנשי מדינה זו לנהוג במנהג מדינה אחרת, ואין אומרים לבית דין זה לגזור גזירה שגזרה בית דין אחר במדינתו.

וכן, אם למד אחד מן הגאונים שדרך המשפט כך הוא, ונתבאר לבית דין אחר שעמד אחריו שאין זה דרך המשפט הכתוב בתלמוד - אין שומעין לראשון, אלא למי שהדעת נוטה לדבריו, בין ראשון בין אחרון:

לכ. כל דברי התלמוד כופים ללכת בהם

ודברים הללו בדינים וגזירות ותקנות ומנהגות שנתחדשו אחר חיבור התלמוד.

אבל כל הדברים שבתלמוד הבבלי - חייבין כל בית ישראל ללכת בהם, וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמים שבתלמוד ולגזור גזירותם וללכת בתקנותם:

לג. התלמוד הסכימו עליהם כל ישראל והם ששמעו הקבלה

הואיל (א) וכל אותן הדברים שבתלמוד הסכימו עליהם כל ישראל, (ב) ואותן החכמים שהתקינו או שגזרו או שהנהיגו או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא, הם כל חכמי ישראל או רובן, והם ששמעו הקבלה בעיקרי התורה כולה איש מפי איש עד משה: